

Ош мамлекеттик университетинин аспиранты Байиева Бегайым Абдугапаровнанын «Алыкул Осмоновдун поэмаларын окутуунун технологиялары (орто мектептин мисалында)» деген аталыштагы 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу учун жазган диссертациясына илимий жетекчинин

ПИКИРИ

Аспирант Б.А.Байиеванын педагогикалык, методикалык изилдөө иштерин жүргүзүү үчүн тандаган темасы актуалдуу. Анткени коомдук зарылдыкка жараша окутуу процесси өркүндөтүлүп, окуучу билим алууга өзү кызыгып, улам кийинки сабакта жигердүүлүгү артып, окутуу иши анын практикалык талаптарына түздөнтүз жооп берип, жыйынтыгында мектептик билим берүүнүн алдында жаш инсанды келечекте коомдун татыктуу адамы катары калыптандыруу милдети турат. Бул милдеттерди турмушка ашырууда, кыргыз адабиятын окутуунун методикасын, анын ичинде Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы технологияларды колдонуп, окутуу заманбап талаптарга ылайык өркүндөтүү иши өтө маанилүү. Алыкул Осмоновдун поэмаларын орто мектепте азыркы санарип муунга ылайыктап окутуунун жаңы инновациялык технологиялары жөнүндө аспирант өзүнүн бул изилдөөсүндө кенен сөз кылган.

Диссертациялык изилдөөнүн темасы Ош мамлекеттик университетинин филологиялык билим берүүнүн технологиялары кафедрасынын илим изилдөө иштеринин пландары менен тыгыз байланышта жүрдү. Изилдөө иштерин баштаган мезгилде анын алдына Алыкул Осмоновдун поэмаларынын окуу программаларындагы, окуу китептериндеги берилишин тарыхый аспектин талдоо, орто мектепте Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы технологияларды колдонуу менен окутуунун илимий-методикалык өбөлгөлөрүнө анализ жасоо менен аныктоо, орто мектептерде Алыкул Осмоновдун поэмаларын окутуунун натыйжалуу формаларын, каражаттарын, методдорун, ык-машыгууларын жана сабактардын формалары менен типтерин аныктап, практикага сунуш кылуу, изилдөөдөн алынган натыйжа, тыянактарды эксперименттик сыноолордон өткөрүү милдеттери коюлган.

Изилдөө ишинин жыйынтыгында бул милдеттер толугу менен ишке ашырылды. Изилдөө ишинин илимий жаңылыгы, биздик пикирибизде мында турат:

-орто мектептерде Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы инновациялык технологияларды колдонуп өтүүнүн мазмуну, критерийлери, системасы аныкталгандыгы;

-орто мектептерде Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы технологияларды колдонуп окутууда окуучулар үчүн психологиялык, педагогикалык (ресурстук,

методикалык, уюштуруучулук) шарттарынын аныкталып, такталгандыгы, методикалык системасынын иштелип чыгылгандыгы;

-изилдөөнүн жыйынтыгынын натыйжалуулугу жүргүзүлгөн эксперименттик тажрыйбада сыналуу менен текшерилип, анын натыйжасынан чыккан жыйынтыктар практикалык сунуш катары белгилендигинде.

Изилдөөнүн практикалык мааниси да чоң, анткени илимий иште орто мектептерде Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы технологияларды колдонуп окутуунун методикасы иштелип чыгып, изилдөө жалпы билим берүү системасында практикалык жактан мугалимдерге методикалык таяныч жардам боло тургандыгы, иштин илимий аныктамалар интерактивдүү сабактын үлгүлөрү аларды аткаруунун жолдору, формалары, каражаттары жалпы кыргыз адабияты боюнча изилдөөчүлөргө, жалпы билим берүү системасында эмгектенген мугалимдерге, кайсы адистик экенине карабастан, илимий жана окуу-методикалык жактан курал боло тургандыгы.

Диссертанттын кыргыз адабиятын окутуу методикасына кошкон жеке салымы тууралуу да айтпай кетүүгө болбойт. Орто мектептерде Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы технологияларды колдонуп окутуунун мүнөздөмөсүн аныктап, тактоо менен аны мектеп практикасында жүзөгө ашыруунун методдорун, формаларын аныктоого жетишкендиги.

Изилдөөнүн практикалык маанилүүлүгү илимий иште орто мектептерде Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы технологияларды колдонуп окутуунун методикасы иштелип чыккандыгы, изилдөө жалпы билим берүү системасында практикалык жактан мугалимдерге методикалык таяныч жардам боло тургандыгы, иштин илимий аныктамалар интерактивдүү сабактын үлгүлөрү аларды аткаруунун жолдору, формалары, каражаттары жалпы кыргыз адабияты боюнча изилдөөчүлөргө, жалпы билим берүү системасында эмгектенген мугалимдерге, кайсы адистик экенине карабастан, илимий жана окуу-методикалык жактан курал боло тургандыгы.

Изилдөөнүн методологиялык негизи. Кыргыз Республикасынын Билим берүү жөнүндөгү мыйзамы, гуманитардык билимдерди окутуу боюнча нормативдик документтер, кыргыз адабиятын окутуу боюнча предметтик стандарттар, концепциялар, окуу программалары, окуу китептери, адабият таануу, педагогика, дидактика, психология, адабиятты окутуунун методикасы тармактарына байланышкан эмгектер жана булар боюнча иштелип жарыкка чыккан сөздүктөр, энциклопедиялар изилдөө иштин методологиялык негизин түзмөкчү.

Диссертациянын материалдарынын жарыяланышы тууралуу эки ооз сөз: диссертациялык изилдөө ишинин аспирант тарабынан жүргүзүлүшү жана анын жыйынтыктары боюнча республиканын, чет элдик илимий, илимий-педагогикалык, журналдарга диссертанттын ондон ашуун илимий-методикалык макаласы жарыяланды, диссертант өзү көптөгөн илимий-практикалык конференцияларда ишинин жалпы мазмунун чагылдырган баяндамаларды жасаган, демек, иш

жетишээрлик абалда апробацияланды деп айтууга негиз бар. Диссертациялык изилдөөнүн структурасы мындай иштерге коюулуучу ички талаптарга жооп берет, ал киришүү бөлүмүнүн, үч негизги бөлүмдөн ар бир бөлүм үчтөн параграфты камтыйт, корутунду бөлүмдөн, практикалык сунуштардан жана библиографиянын тизмесинен турат. Зарыл деп табылган жерлеринде схема, таблицаларды пайдаланган. Иштин жүрүшүндө берилген даректерге жасаган шилтемелер орундуу жасалганы, диссертант илимий ишти аткаруунун илимий жоболору менен маданиятын жакшы өздөштүрүптүр. Жазуу стили жатык, тили жөнөкөй, окуган кишите түшүнүктүү, аргументтери ынандуу, диссертация илимий стилдин талаптарына жооп берет.

Педагогикалык эксперимент иштери үчүн республиканын түштүк регионунун Ош шаарындагы №52 Кыргыз-түрк достугу мектеп-лицейи, Жалал-Абад областындагы Базар-Коргон районундагы Ж.Бөкөнбаев жатак-гимназиясы, Кара-Суу районундагы №130 Шабы Жумаев, Өзгөн районундагы №26 Палат Жолдошов атындагы орто мектептеринде орто мектептерде алынып, ал жерлерде өзү катышып, эксперименталдык-тажрыйба иштерин жүргүзгөнү мага белгилүү.

Диссертант Б.А. Байиева диссертациялык изилдөөсүн жыйынтыктап жатып, мындай иштин ички логикасына ылайык келген корутунду-бүтүмдөрү абдан ынандуу. Айрыкча, баса белгилей турган жагдай - анын жасаган практикалык сунуштары болду, алардын көбү, эгерде ишке ашырылса, өлкөбүздүн билим берүү системасы, тарбия процесси, айрыкча орто мектептерде Алыкул Осмоновдун поэмаларын жаңы технологияларды колдонуп окутуу аркылуу аспирант илимий изилдөөсүндө койгон максат, милдеттер ишке ашат деген ишеним бар.

Байиева Бегайым Абдугапаровнанын «Алыкул Осмоновдун поэмаларын окутуунун технологиялары (орто мектептин мисалында)» деген аталыштагы 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу учун жазган диссертациясы мындай изилдөөлөргө коюлуучу талаптарга толугу менен жооп берет, аны коргоо үчүн кабыл алынуусун диссертациялык кеңешке сунуштаймын.

Илимий жетекчи: педагогика илимдеринин доктору, профессор С.С.Сакиева

П.и.д., профессор С.С.Сакиеванын колун тастыктаймын.

Б.Осмонов атындагы ЖАМУнун окумуштуу катчысы Салма кызы Салима

